

неръ, който въ историята на нашето възраждане и въ избиването на българския народъ има сжщето влияние, каквото клерикалната реакция и езуитскитѣ ордени въ срѣднитѣ вѣкове за народитѣ изъ централна Европа. Създадено по неговъ образъ и подобие, съ всичкитѣ му вродени пороци, и съ тѣзи, които бѣше наслѣдило отъ пропадналата Византийска Империя, то, както и своя отецъ, се запі върху голата снага на народа. Да сѣе корупция бѣше неговия дългъ; да краде — неговото призвание. Способността му да лъже и да крои заговори противъ личната свобода и честъ — сж качества, които то владѣше по дарба и безъ кон-тестация. Държавата, която не виждаше никаква опасностъ за себе си въ разпространението на неговата слава и влияние, си правѣше углушки, или го насърчаваше, убѣдена, че съ кръста и свѣтото слово, които бѣха нашарени по чернитѣ одежди на тази черна мафия, народитѣ по-безчувствено спятъ подъ притѣснението: прѣди да ѣ каже нѣкой истината, държавата добрѣ схвана, че религията не може да бжде нищо друго, освѣнъ опиумъ, чрѣзъ който най-сполучливо се приспива единъ робъ. И Фенеръ приспиваше народа; даже той се борѣше да не му отнеме нѣкой тая привилегия; даже той не стоѣше равнодушенъ прѣдъ малкитѣ успѣхи, които правеше въ това отношение българското духовенство, излѣзло изъ собствената му утроба; Фенеръ се борѣше противъ народа, — той се борѣше и противъ чуждеземното черно духовенство. Въ тази двойна борба Фенеръ не знаѣше граници, и всички срѣдства за него бѣха добрѣ дошли. При съвокупността на тѣзи условия, той ставаше държава въ държава, самъ Фенеръ значи, ставаше самозвана власть въ турската държава, и тѣ която сжществуваха, както видѣхме, много власти и държави: тѣзи прѣвишаваха числото на османскитѣ пророци... Съ една дума, Фенеръ, който освѣнъ това, прѣдставляваше и грѣцката благородна аристокрация, се